

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. május 7.

TÖRTÉNELEM

**EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

Útmutató az írásbeli vizsgafeladatok javításához

A dolgozatot a vizsgázó által használt színűtől eltérő színű tollal javítsa az alábbiak szerint!

1. Jó válasz	✓
2. Hiány(osság)	√—
3. Nem tartozik szorosan a megoldáshoz	[]
4. Felesleges, értékelhetetlen rész (áthúzás)	—————
5. Súlyos hiba, tartalmi tévedés (aláhúzás)	—————
6. Értelmetlen szöveg, logikai problémák (aláhúzás)	~~~~~
7. Nyelvhelyesség (aláhúzás)	
8. Durva helyesírási hiba (aláhúzás)	=====

(Durva helyesírási hiba:

- a mássalhangzók időtartamának hibás jelölése
- az összeolvadás, a hasonulás és a kiesés hibás írásmódja
- kis- és nagy kezdőbetű tévesztése (pl. Római Birodalom, Széchenyi, napóleoni, németországi)
- igekötős igék hibás egybe-, illetve különírása
- tagadószó egybeírása
- az ly- j tévesztése)

A feladatok alatt található téglalapok közül a bal oldaliban a feladatra adható maximális pontszám van, a jobb oldali téglalapba írja be a tanuló által elért összes/teljes pontszámot!

A feladatok egyes részeinek megoldásáért járó **részpontszámokat** is írja a dolgozat(ok)ra!

Csak a megoldási útmutatóban megadott/megfogalmazott válaszelemeket fogadja el, és az egyes feladatoknál feltüntetett pontozás szerint értékeljen! A megadott válaszelemektől eltérést lehetővé tevő feladatokra, feladatelemekre (pl. indoklás) és feladattípusokra a részletes megoldási útmutatóban külön utalás található.

I. A rövid feladatok javítása, értékelése

Értékelési alapelv, hogy a javítókulcsban szereplő válaszelemeket kell jó válaszként elfogadni.

Pontozás

Jó válasz/válaszelem:	0,5 vagy 1 pont (a megoldókulcsban feltüntetettek szerint)
Rossz válasz:	0 pont
Hiányzó válasz:	0 pont

Azokra a feladatelemekre lehet 0,5 pontot adni, amelyeket a javítókulcs külön is megjelöl.

A megoldókulcsban megadott pontszám egy-egy eleme már tovább nem bontható.

Az egyes feladatrészek pontjainak összesítése során kapott pontszámot nem kell kerekíteni, lehet pl. 3,5 pont.

A több válaszelemből álló feladatok pontozása:

- ha 2 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 1-1 pont adható;
- ha 1 pont adható, és két válaszelemet vár el a feladat, akkor minden egyes hibátlan válaszelemért 0,5-0,5 pont adható.

A nem zárt végű feladatoknál (az indoklásoknál, szövegértelmezéseknél stb.) minden olyan megoldás elfogadható, amely tartalmilag megegyezik a megoldási útmutatóban szereplő válasszal. (Ezért ezeknél a feladatoknál a megoldások „Pl.”-lel kezdődnek.)

Azoknál a feladatoknál, ahol több válaszelem közül kell a jó megoldást kiválasztani (pl. igaz–hamis), ott az összes válaszelem aláhúzása, megjelölése esetén a válasz nem értékelhető. Ha egy feladat meghatározza az elem(ek) számát, és a vizsgázó ennél többet ír, akkor a beírás sorrendjében kell értékelni.

A megoldásokért az előírt maximális pontot meghaladó „jutalompont” nem adható.

Hibás vagy hiányzó válaszelemek miatt pontot levonni nem szabad!

A **kerettantervekben** szereplő személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők.

Az egyszerű, rövid feladatok összpontszámát **mindkét** feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba be kell írni:

- ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
- ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,5 pont kerekítve 24 pont) az *I. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba.

A megoldásban szereplő javítókulcstól csak **különösen indokolt esetben lehet eltérni**. Az eltérések okát a javítónak külön szöveges magyarázattal kell indokolnia.

II. A szöveges feladatok javítása, értékelése

1. A feladatválasztás

Összesen **négy** feladat értékelhető:

mégpedig kettő rövid és kettő hosszú feladat, amelyek közül mindegyik **más-más korszakra**, legalább kettő a **magyar** történelemre és egy az **egyetemes** történelemre vonatkozik.

A feladatok értékelése a tanulók **hibás feladatválasztása esetén**:

Ha *négy feladatot oldott meg* a tanuló, de helytelenül választott a korszakok, a feladat-típus stb. vonatkozásában, akkor

- azt a feladatát (vagy feladatait) kell figyelmen kívül hagyni, amelyikben a legkevesebb pontot érte el, így az összpontszám kiszámításánál a legkisebb pontveszteség éri;
- azt az egy (kettő vagy három) feladatát kell figyelembe venni, amely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és a megoldások között van négy olyan feladat, amelyik megfelel a választási szabályoknak, akkor a legkisebb sorszámú megoldott feladattól indulva, a jó választás szabályai alapján emelkedő számsorrendben kell a feladatokat értékelni (pl. 13., 16., 17., 20. vagy 14., 16., 17., 20.).

Ha a tanuló *négynél több feladatba is belekezd*, de nem jelöli egyértelműen választását, és nincs *négy* olyan feladata, amely megfelel a választási szempontoknak, akkor azokat a fela-

datait kell figyelembe venni, mely(ek) megfelel(nek) a választási szempontoknak, és amely(ek)ben a legtöbb pontot szerezte.

Ha a vizsgázó *mindegyik feladatba belekezd*, és nem jelzi egyértelműen választását, akkor a vizsgaleírásnak megfelelően a **13., 16., 19., 22.** feladatok megoldását kell értékelni.

2. A feladatok értékelése

A feladatok **értékelésében** a következő szempontok a meghatározók:

- a) **feladatmegértés**,
- b) **követelményeknek** (kompetenciák, tartalmak) való megfelelés,
- c) **megszerkesztettség, nyelvhelyesség.**

A szöveges feladatok értékelése a **javítókulcs** felhasználásával történik, amely tartalmazza a konkrét értékelési szempontokat és a műveleteket, valamint a hozzájuk rendelhető tartalmakat.

a) Útmutató a feladatmegértés pontozásához

A feladatmegértés kapcsán a következő szempontokat kell figyelembe venni:

- A feladat (téma, korszak) azonosítása: a diák a megadott problémáról, témáról, korszakról ír-e?
- A tématarítás, a lényeg kiemelése: lényegre törően a feladatban felvetett problémára koncentrálnak-e?
- Tartalmi mélység, kifejtettség: megállapításai és következtetései mennyire összetettek, illetve relevánsak-e a probléma szempontjából?
- Művelési sokszínűség és eredményesség: használja-e a forrásokat, és tud-e lényeges megállapításokat, következtetéseket tenni?

A feladatok konkrét értékelésénél az első lépés annak eldöntése, hogy a **feladatmegértés**re adható 4 vagy 8 pontból elért-e a vizsgázó legalább 1 pontot. Ha nem, akkor a feladat összpontszáma csak 0 pont lehet.

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

4 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

3 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.

2 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.

1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.

0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, a kifejtés arányos, logikus, lényegre törő. A források felhasználásával lényeges következtetéseket, megállapításokat fogalmaz meg, a konkrét és az általános megállapítások aránya kiegyensúlyozott.

4–6 pont akkor adható, ha a vizsgázó a problémát teljes körűen megértette és helyesen értelmezte, de a kifejtés aránytalan vagy nem lényegre törő.
2–3 pont akkor adható, ha a probléma megoldását csak részben dolgozza ki, és használja a forrásokat, de nem tesz lényegi megállapításokat.
1 pont akkor adható, ha legalább egy olyan megállapítást tesz, amely alapján igazolható, hogy a problémát megértette, de a kifejtés túlnyomó része nem a probléma értelmezésére vagy megoldására irányul.
0 pont akkor adható, ha nem érti meg, illetve teljes mértékben félreérti a feladatot, nem használja a forrásokat, megállapításai nem a probléma értelmezésére irányulnak.

b) A műveletek és a tartalmi elemek pontozása

A javítókulcsban az egyes kompetenciák (pl. idő- és térbeli tájékozódás, források használata) alkalmazásához kapcsolódó műveleteket „M”-mel, a hozzájuk rendelhető tartalmi elemeket pedig „T”-vel jelöltük.

Szoros összefüggés van természetesen a két értékelési szempont között, hiszen a **műveletek csak a konkrét tartalmakon keresztül értelmezhetők és értékelhetők**.

Egy művelethez a problémamegoldó (rövid) feladatok esetében egy-két tartalom kapcsolódik, míg az elemző feladatokban – különösképpen az eseményeket alakító tényezők feltárásánál – több, kettő-három tartalmi elem is rendelődik.

Ha a javítókulcsban egy művelethez csak egy tartalmi elem kapcsolódik, akkor a javításban a műveletek és a tartalmak **pontszámának is meg kell egyeznie**. (Például: rövid feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* és a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra, illetve hosszú feladatok esetében a *Tájékozódás térben és időben* szempontokra csak 0 vagy 2 vagy 4 pont adható.)

Ha a javítókulcsban egy művelethez több tartalmi elem kapcsolódik, akkor a köztük lévő szoros összefüggés miatt **bizonyos pontszámok nem adhatók** (például: rövid feladatoknál a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 5 pont, illetve a hosszú feladatoknál a *Szaknyelv alkalmazása* szempontokra nem adható 1 és 4 pont, a *Források használata* szempontokra nem adható 1 és 6 pont, az *Eseményeket alakító tényezők feltárása* szempontokra nem adható 1 és 7 pont).

Általános szabályként az egyes műveletek és az egyes tartalmak pontozásakor az alábbiakat kell érvényesíteni.

A „Műveletek” (M) pontozása

2 pont akkor adható, ha a hozzá tartozó, a vizsgázó által elért tartalmi pontszám magas (az elérhető maximális tartalmi pontszám több mint 50%-a).
1 pont akkor adható, ha a tartalmi pontszámokból a vizsgázó legalább 1 pontot elért, és a válasz nem tartalmaz durva hibát (téves adatot, megállapítást).
0 pont akkor adható, ha a vizsgázó a tartalmi elemekre nem szerzett pontot, és a válasza súlyos tévedést tartalmaz.

A tartalmi elemeknél szereplő példák (pl.:) azt jelzik, hogy mely tartalmak fogadhatók el jó válaszként. **A tartalmi válaszelemek általában két részből állnak:** idő- és térmeghatározás; általános és konkrét fogalomhasználat; felsorolás (rögzítés, bemutatás) és következtetés (megállapítás). Ez a pontozásnál azt jelenti, hogy ha csak az egyik elemet tartalmazza a válasz, akkor 1 pontot, ha mindkettőt, akkor 2 pontot lehet adni. Természetesen a tartalmi válaszelemeknél – különösképpen a felsorolásnál és következtetésekénél – másfajta jó kombináció is elfogadható, mint amit a javítókulcs tartalmaz! A javítókulcsban néhány tartalmi elem-

nél a „*vagy*” szóval elválasztva több jó válaszlehetőség is szerepel, mindez nem zárja ki, hogy más jó tartalmi elemeket is elfogadjon az értékelő.

A „Tartalmi elemek” (T) pontozása

2 pont akkor adható, ha a válasz megfelelő mennyiségű helyes adatot tartalmaz, az elemzés jó színvonalon hivatkozik a forrásokra (szerzőre, szándékokra, körülményekre stb.), valamint többféle jellemző, tipikus okot, következményt fogalmaz meg, és/vagy említ az eseményekhez kapcsolódó történelmi személyiségeket.

1 pont akkor adható, ha kevés és nem lényeges, nem a legjellemzőbb adatot, következtetést, megállapítást tartalmaz az elemzés.

0 pont akkor adható, ha nincsenek adatok, összefüggések, vagy ha teljesen hibás megállapítások vannak a megoldásban.

c) A „Megszerkesztettség, nyelvhelyesség” pontozása

A problémamegoldó (rövid) feladatoknál

2 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló szerkesztett szöveg, melyben nincsenek durva helyesírási hibák.

1 pont akkor adható, ha több nyelvhelyességi és több durva helyesírási hiba van benne.

0 pont akkor adható, ha a megoldás csupán szavakból álló vázlat, nincsenek benne összefüggő mondatok.

Az elemző (hosszú) feladatoknál

7–8 pont akkor adható, ha a fogalmazás értelmes mondatokból álló, koherens, szerkesztett szöveg, felépítése logikus, arányosan igazodik a tartalmi kifejtéshez, megállapításai árnyaltak, több szempontúak, és nem tartalmaz nyelvtani vagy helyesírási hibát.

4–6 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de aránytalanul szerkesztett, vagy néhány megállapítása leegyszerűsített, egysíkú, kisebb nyelvhelyességi hibákat tartalmaz.

2–3 pont akkor adható, ha a szöveg értelmes mondatokból áll, de a szöveg rosszul szerkesztett, aránytalan, hiányos (pl.: a bevezetés, tárgyalás, befejezés közül valamelyik hiányzik). A szöveg megállapításai leegyszerűsítettek, egysíkúak, nyelvhelyességi hibákat tartalmaznak.

1 pont akkor adható, ha a válasz mondatokból áll, de a mondatok között alig van (tartalmi vagy nyelvi) összefüggés, és súlyos nyelvhelyességi és helyesírási hibákat tartalmaz.

0 pont akkor adható, ha a válasz vázaltszerű, csupán szavakból áll.

3. A szöveges feladatok terjedelme

Fontos szövegalkotási kompetencia, hogy a vizsgázó a gondolatait az előre meghatározott terjedelem keretei között fejtse ki. Indokolt esetben a kipontozott helyen megkezdett gondolat a lap üres helyein befejezhető, és ez a válaszelem is értékelhető. Ez a rövid feladatoknál kb. 2–3 sort, hosszú feladatoknál kb. 4–5 sort jelent.

4. A szöveges feladatok értékelésének javasolt menete

1. Tanulmányozza át a feladatok javítókulcsait!
2. Tekintse át az értékelési szempontsor mintáját!
3. Ellenőrizze a vizsgázó feladatválasztásait!
4. Legalább kétszer olvassa el a tanuló dolgozatát!
5. A javítókulcs elemei szerint állapítsa meg az egyes szempontok szerint elért pontszámot!
6. Állapítsa meg az összpontszámot, és az osztószám (3 és 4) segítségével számítsa át vizsgaponttá!
7. A vizsgapontokat feladatonként **ne kerekítse!**
8. **Számítsa ki a négy esszéfeladatban elért összesített vizsgapontszámot, majd írja be a feladatlap utolsó oldalán az összesítő táblázat megfelelő rovataiba:**
 - ha ez az összpontszám egész szám, akkor az *Összesen* rovatba, majd megismételve a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba is;
 - ha ez az összpontszám törtszám, akkor az *Összesen* rovatba, majd a matematika szabályai szerint egész számra kerekítve (pl. 23,33 pont kerekítve 23 pont; 23,5 pont vagy 23,66 pont kerekítve 24 pont) a *II. Elért pontszám egész számra kerekítve* rovatba!

III. A feladatlap összpontszámának megállapítása

Adja össze az I. és a II. összetevőben elért (egész számra kerekített) pontszámokat!

Táblázatok a feladatok értékeléséhez, pontozásához

Rövid választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

Hosszú választ igénylő feladat

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. Kereszténység az ókorban (Összesen 2 pont.)

- a) 1. B, 2. A, 3. D, 4. C (A helyes sorrend: 1 pont.)
b) 313 (0,5 pont)
c) Nicea / Nikaia (0,5 pont)

2. Középkori kultúra (Elemenként 0,5 pont, összesen 4 pont.)

- a) 1. skolasztika / tomizmus
2. a hit / teológia és a tudomány / filozófia összeegyeztetése vagy a hit elsőbbségének igazolása (*Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.*)
b) 1. gótika / gótikus stílus
2. csúcsív(es boltozat) vagy rózsablak (*A forrásra alapuló – a templombelsőre vonatkozó – más helyes válasz is elfogadható.*)
c) 1. humanizmus
2. emberközpontúság vagy a természet iránti érdeklődés vagy az emberi értelemben vetett hit vagy a tudományos ismeretek előtérbe kerülése (*Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.*)
d) 1. reneszánsz
2. az antik kultúra hatása / perspektivikus ábrázolás / az emberi test fejlett ábrázolása / a természet ábrázolása (*Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.*)

3. Középkori magyar történelem (Összesen 4 pont.)

- a) 1. istenítélet, 2. tettenérés (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható; a válaszok fordított sorrendben is elfogadhatók.*) (Elemenként 0,5 pont.)
b) Ez biztosítja a szigorú bírói ítéletet / Nagyobb bajnak tartja a törvény a bűnös elengedését, mint az ártatlan büntetését. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
c) (Az ország középső részén) megszilárdult földbirtokviszonyok / magántulajdon / vármegyerendszer elől menekültek (a peremterületekre) / Nem akartak szolgasorba süllyedni. (*A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.*) (1 pont)
d) 1077, 1095 (Elemenként 0,5 pont.)

4. Kapitalista világgazdaság (Összesen 4 pont.)

- a) Hollandia (*Elfogadható még: Németalföld, Flandria.*) (1 pont)
b) 1. (távolsági / közvetítő) kereskedelem, 2. bank- / pénz- / hitelügyletek (*Elfogadható még: ipar, mezőgazdaság. A válaszok fordított sorrendben, illetve más, szakszerű megfogalmazásban is elfogadhatók.*) (Elemenként 0,5 pont.)
c) 1. növekvő / nagy népesség vagy növekvő / nagy városok 2. manufaktúrák / növekvő ipari termelés (*A válaszok fordított sorrendben, illetve más, szakszerű megfogalmazásban is elfogadhatók. Elfogadható még a magas életszínvonalra való utalás.*) (Elemenként 0,5 pont.)
d) Antwerpen (1 pont)

5. Magyarország a XVIII. században (Elemenként 0,5 pont, összesen 3 pont.)

Betűjel	Terület neve
a)	Erdély(i Fejedelemség / Nagyfejedelemség)
b)	Bánát/(Temesi) Bánság / Temesköz
c)	Horvátország (és Szlavónia)
d)	(katonai) határőrvidék <i>(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)</i>
Betűjel	Népcsoport neve
e)	német(ek) (svábok)
f)	szlovák(ok) (tótok)
g)	szerb(ek) (rácok)
h)	ruszin(ok) / rutén(ek) / kárpátukrán(ok)

6. USA alkotmánya (Összesen 4 pont.)

- a) rabszolgák(at) (0,5 pont)
b) A déli államok beszámíthatták rabszolgáikat a lakosság számába, de nem ugyanúgy, mint a szabad lakosokat. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
c) 3. (0,5 pont)
d) A tagállamok maguk szabályozzák a kérdést. *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)* (1 pont)
e) 26 (0,5 pont)
f) 6 (0,5 pont)

7. 1848/49-es szabadságharc (Összesen 4 pont.)

Az idézet betűjele	A település, amelyhez a forrásban aláhúzott helyszín köthető	A település sorszáma a térképen	Az forrásban leírt csata időpontja (év, hónap, nap)
a)	Pákozd / Sukoró (0,5 pont)	2. (0,5 pont)	1848. szeptember 29. (1 pont)
b)	Isaszeg (0,5 pont)	4. (0,5 pont)	1849. április 6.
c)	Komárom (0,5 pont)	1.(0,5 pont)	-----

8. Második világháború (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

- a) Churchill
b) Rooseveltt
c) Sztálin
d) Churchill

9. Két világháború közötti magyar gazdaság (Összesen 4 pont.)

- a) élelmiszeripar (0,5 pont)
b) textilipar (0,5 pont)
c) villamosenergia-termelés (0,5 pont)
d) gépipar (0,5 pont)
e) az élelmiszeripar termelésének visszaesése, a gabona árának zuhanása *(Elfogadható még: a gépipari termelés / mezőgazdasági gépgyártás visszaesése.) (Tartalmilag hasonló, más helyes válaszok is elfogadhatóak. A helyes válaszok bármilyen sorrendben elfogadhatóak.)* (Elemenként 0,5 pont, összesen 1 pont.)
f) A gabona ára nagyobb mértékben csökkent, mint az iparcikkeké. *vagy* Növekedett a különbség a mezőgazdasági termények és az iparcikkek ára között. *(Tartalmilag hasonló – a mezőgazdasági és ipari árakat összehasonlító –, más helyes válasz is elfogadható.)* (1 pont)

10. 1956-os forradalom (Elemenként 1 pont, összesen 3 pont.)

a) lengyel

b) Egyesült Nemzetek Szervezete / ENSZ vagy Biztonsági Tanács

c) Az Egyesült Államok fegyveresen nem avatkozott bele a magyarországi eseményekbe. *(Tartalmilag hasonló – a külpolitikai összefüggésekre utaló –, más helyes válasz is elfogadható. Elfogadható még, ha a vizsgázó az amerikai álláspont szovjet értelmezését említi.)*

11. Európai integráció (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) A francia–német megbékélés. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható. A válasz csak akkor fogadható el, ha szerepel benne a két nemzet / ország megnevezése.)*

b) (köztársasági) elnök / államfő

c) Európa világpolitikai súlyának növelése. *(Tartalmilag hasonló, más helyes válasz is elfogadható.)*

d) (európai) integráció *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható.)*

12. Jelenkori magyar társadalom (Elemenként 1 pont, összesen 4 pont.)

a) A gyerekszám / szülések számának csökkenése *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, más lényegi, a forrással összefüggésbe hozható válasz is elfogadható.)*

b) Az oktatási idő kitolódása / a nők munkavállalása / későbbi házasságkötés / modern életforma *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, más lényegi, a forrással összefüggésbe hozható válasz is elfogadható.)*

c) Sok munkaképes korú kap járadékot / kevés a munkaképes korú járulékfizető *(A válasz más megfogalmazásban is elfogadható, más lényegi, a forrással összefüggésbe hozható válasz is elfogadható.)*

d) A nyugdíjkorhatár emelésével / nyugdíjazási szabályok szigorításával *(Más lényegi és helyes válasz is elfogadható, amennyiben az összefügg a c) kérdésre adott helyes válasszal.)*

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

13. Magna Charta Libertatum (rövid)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Magna Charta Libertatum kiadását és rendelkezéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a királyi tanács összehívásának kötelezettsége a királyi hatalom korlátozását jelentette).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a Magna Charta Libertatum kiadására 1215-ben került sor, és a tárgyalt eseményeket Angliához köti.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. királyi tanács, adó, rend(iség) / rendi fejlődés.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a bárók szervezkedtek / fegyverkeztek a király ellen, London városa segítséget nyújtott a báróknak a király ellen, az elégedetlenség országossá vált), és megállapítja, hogy ez kényszerítette Földnélküli Jánost / a királyt a Magna Charta kiadására. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a királyi tanácsban a papság és a nemesség vett részt, a főpapok és főnemesek személyre szóló meghívót kaptak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a királyi tanács a parlament / rendi gyűlés előzményének tekinthető, a királyi tanács legfontosabb joga az adók megszavazása volt).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a Magna Charta Libertatum legfontosabb intézkedéseit, és rávilágít jelentőségükre. T Rögzíti az oklevél kiadásának valamely, a forrásokban nem szereplő körülményét (pl. Földnélküli János / a király elvesztette franciaországi birtokait, szembekerült az egyházzal, háborúzott bátyjával, a hadjáratoktól távol maradó hűbéreseitől hadmegváltási adót követelt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a király tekintélye megingott, az elégedetlenséget főként a növekvő adók váltották ki); <i>vagy</i> rögzít egyet az oklevélnek a forrásokban nem szereplő intézkedései közül (pl. szabad embert bírói ítélet nélkül nem zárhattak börtönbe. a bírói ítélet nélkül elvesztett birtokokat / várakat a királynak vissza kellett adnia, az oklevél megerősítette London / a városok kiváltságait), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a rendelkezések gátat szabtak az uralkodói önkénynek, a polgárság is renddé szerveződött). T Rögzíti, hogy az oklevelet ellenállási záradékkal látták el (a rendelkezések be nem tartása esetén a főnemesek büntetlenül	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	<p>fellázadhattak), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel igyekeztek a rendelkezések betartására kényszeríteni az uralkodót, alkalmazására később sor került).</p> <p>T Rögzít egy tényt az oklevél jelentőségére vonatkozóan (pl. az oklevél rögzítette / megerősítette egyes társadalmi csoportok kiváltságait, korlátozta a királyi hatalmat, megjelent benne az a gondolat, hogy az ország ügyei az „országlakosokra” tartoznak / a királyi hatalom korlátozható), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az azonos kiváltságokkal rendelkezők csoportját rendnek nevezzük, az uralkodó és a rendek közötti hatalommegosztás a rendi monarchia kialakulásához vezetett, az új felfogás a keresztes háborúk hatása volt).</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

14. Jakobinus diktatúra

(hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a jakobinus diktatúra elveit és gyakorlatát ismerteti és elemzi.</p> <p>A válasz lényegre törően mutatja be a jakobinus diktatúra kialakulását és bukását előidéző tényezőket.</p> <p>Az elemzés feltárja a felvilágosodás elvei és a diktatórikus gyakorlat közti ellentéteket.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a jakobinus diktatúra időszakát (1793/1794), és Franciaországon belül kiemeli Párizs jelentőségét vagy utal a háború hadszíntereire vagy szereplőire.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. köztársaság, diktatúra, kormány, nemzetgyűlés.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. forradalom, jakobinus, terror, alkotmány, emberi jogok.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]

<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti Robespierre valamelyik lényegi állítását (pl. a forradalmi kormányt nem kötik szabályok, nem az egyéni szabadság védelme a feladata, erőszakkal léphet fel védelme érdekében), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Robespierre beszédében a rendkívüli intézkedéseket próbálja megindokolni, ezzel szembehelyezkedik a felvilágosodás alapelveivel – pl. hatalommegosztás, törvények uralma, ártatlanság védelme).</p> <p>T Rögzíti a törvény valamelyik lényeges pontját (pl. elrendeli a gyanúsak letartóztatását, vádirat híján / felmentés után is fogva tarthatók a gyanúsak, gyanússá tesz a nemesi származás / eltérő politikai vélemény / rendszeres jövedelem hiánya), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez megsérti az ártatlanság védelmének elvét / a törvények uralmát / a törvény előtti egyenlőséget / a szólásszabadságot / jogi alapot teremt a terrorhoz / lehetővé teszi a terror fokozását).</p> <p>T Rögzíti az alkotmány valamelyik lényeges pontját (pl. csak törvényes úton lehet valakit letartóztatni, ellenkező esetben jogos az önvédelem, büntett a zsarnokoskodás), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az alkotmány ellentétben áll a gyakorlattal, az alkotmány a felvilágosodás elvei alapján készült, ebben a tekintetben nem különbözik az 1791-es alkotmánytól, ez az alkotmány sosem lépett életbe).</p> <p>T Rögzíti Sieyès véleményének lényegét (pl. a népszuverenitás nem korlátlan), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a diktatúra eltörölte az egyéni szabadságot / beleszólt a magánéletbe, mindezt a korlátlan népszuverenitásra hivatkozva tette / Sieyès önkritikát gyakorolt / véleménye fordulatot jelentett a népszuverenitás értelmezésében).</p>	<p>0-10 [nem adható: 1 és 6]</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a jakobinus diktatúra működését, és bemutatja az egyes intézkedéseket.</p> <p>T Rögzíti a háborús fenyegetés tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. általános hadkötelezettséget vezettek be, katonai győzelmet arattak) <i> vagy </i> meghatározza a jakobinus fogalmat (pl. radikális köztársasági párt), és megállapítja céljaikat (pl. teljes népszuverenitás, társadalmi egyenlőség, forradalom exportja).</p> <p>T Rögzíti, hogy a jakobinusok erőszakkal ragadták meg a hatalmat, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. hatalomgyakorlásukat végig a terror jellemezte, girondi ellenfeleiket kivégezték, a Közjóléti Bizottság vezette a diktatúrát, forradalmi törvényszékeket működtettek, a terrort egymás ellen is alkalmazták).</p> <p>T Rögzíti a diktatúrával szembeni ellenállást (pl. felkelések, emigráció), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. királypárti / girondi felkelések, a felkeléseket a</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	<p>jakobinusok leverték, a népirtás eszközeihez is folyamodtak, a nemesség földjeit kiárusították).</p> <p>T Rögzíti, hogy a jakobinus diktatúra egyik fő támasza a párizsi szegény nép / sansculotte-ok volt, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az ő érdekében vezették be az árak maximálását, rögzítették az assignaták árfolyamát).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

15. Fejlődő országok népesedési jellemzői (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a fejlődő országok népesedési jellemzőit mutatja be.</p> <p>A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a fejlődő országokból a fejlett országokba migráció folyik, mely kulturális konfliktusokat eredményez).</p>	0-4
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Válaszából kiderül, hogy a fejlődő országok elsősorban Afrikában, Ázsiában és Latin-Amerikában találhatóak.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. népesedés, népességrobbanás, bevándorlás/kivándorlás.</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti Giscard d'Estaing valamelyik megállapítását (pl. a bevándorlók gazdasági menekültek, a bevándorlók jórészt muzulmánok), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a bevándorlás kulturális konfliktushoz vezethet, a bevándorlók versenytársak a munkaerőpiacon, a bevándorlók szociális ellátásokat igényelhetnek).</p> <p>T Rögzít egy lényeges információt a grafikonról (pl. Afrika népessége fog valószínűleg a legdinamikusabban növekedni, Ázsia népessége növekedett a legdinamikusabban a XX. században, Ázsia népessége a legnagyobb, Kína (és India) a</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]

	legnépesebb ország(ok), a népességgrobbanás a XXI. században várhatóan megáll / lassul, a Föld népességének zöme már ma is a fejlődő országokban él), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez átrendezheti a gazdasági / politikai erőviszonyokat, éppen a legszegényebb országok népessége növekszik leginkább, a népességgrobbanás leállása összefügg a gazdasági fejlődéssel.)	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a fejlődő országok népesedési jellemzőit, és feltárja azok okát és következményeit.</p> <p>T Rögzíti a fejlődő országokban zajló népességgrobbanás tényét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. oka a halálozások számának csökkenése volt).</p> <p>T Rögzíti a népesedés valamely további jellemzőjét (pl. magas születésszám, születésszám csökkenése, fiatalodó társadalom, magas / csökkenő csecsemőhalandóság), és megmagyarázza a jelenség okát (pl. hagyományos családmodell, női emancipáció elmaradása / megkezdődése, rossz/javuló egészségügyi viszonyok) <i>vagy</i> megállapítja a jelenség regionális eltéréseit.</p> <p>T Rögzíti a népességgrobbanás valamely lényegi következményét (pl. munkanélküliség, oktatási / egészségügyi rendszer túlterhelése, járványok újbóli megjelenése, élelmezési válság), ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. összefügg az instabil politikai viszonyokkal / helyi háborúkkal, menekülthullámot indít el, nemzetközi segítyezésre szorulnak).</p>	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

16. Német külpolitika az első világháború előtt (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a német külpolitikát mutatja be 1871 és 1914 között.</p> <p>Ismerteti a német külpolitika fő törekvéseit és eredményeit.</p> <p>Bemutatja Németország nagyhatalmi szerepének összetevőit.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Rögzíti a téma időbeli határait (1871–1914) vagy említi valamelyik szövetségi megállapodást évszámmal (pl. hármas szövetség – 1882), és megnevezi a téma valamely térbeli összetevőjét (pl. a német gyarmatok elhelyezkedése, Elzász-Lotharingia megszerzése, Németország vezető szerepe a kontinensen).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]

Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. külpolitika, uralkodó, nagyhatalom.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. gyarmatosítás, szövetség, fegyverkezési verseny.</p>	<p>0-6 [nem adható: 1 és 4]</p>
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a nemzetközi kapcsolatok terén a császár széles jogkörrel rendelkezett, védekező háborút a törvényhozó hatalom beleegyezése nélkül is elrendelhetett, támadó háborúhoz a törvényhozó hatalom beleegyezésére volt szükség), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az uralkodó meghatározhatta a külpolitikai döntéseket / irányvonalat, II. Vilmos tevékenyen részt vett a külpolitika irányításában, Bismarck és II. Vilmos konfliktusának hátterében a külpolitikával kapcsolatos nézeteltérés állt).</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. Bismarck Ausztria és Oroszország jó viszonyának fenntartását szorgalmazta, szerette volna, ha nem kerül sor jelentős háborúra a két nagyhatalom között, fontosnak tartotta Ausztria és Oroszország nagyhatalmi szerepét), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezzel a bécsi kongresszuson kialakult együttműködést akarta folytatni, Franciaországot akarta elszigetelni, kezdeményezésére megkötötték a három császár szövetségét, Ausztria és Oroszország a Balkánon szembe került egymással).</p> <p>T Rögzíti a karikatúra valamely lényeges elemét (pl. a torta Kínát / a kínai piacot jelképezi, a német császár alakja is látható a képen), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (Németország részt vett a kínai piacnak a nagyhatalmak közt történő felosztásában, Németország kereskedelmi befolyást szerzett Kínában, Nagy-Britannia vetélytársává vált).</p> <p>T Rögzít valamilyen lényeges tény a forrás adatai alapján (pl. Németország többszörösére növelte katonai kiadásait, az első világháború előestéjére megelőzte Nagy-Britanniát a hadseregfejlesztés terén, a flottaversenyben alulmaradt Nagy-Britanniával szemben), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a nagyhatalmak között fegyverkezési verseny folyt, Németország tudatosan készült a háborúra, a hadseregfejlesztés összefüggésben állt a gazdasági fellendüléssel).</p>	<p>0-10 [nem adható: 1 és 6]</p>
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a német külpolitika törekvéseit, és rávilágít céljaira, eredményeire.</p> <p>T Rögzíti a francia–német ellentét valamely összetevőjét (pl. a német egység a franciákra mért vereség után jött létre, a német császár versailles-i koronázásával megalázták Franciaországot, Németország megszerezte Franciaországtól Elzász-Lotharingiát, súlyos hadisarc fizetésére kötelezte Franciaországot), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Németország átvette</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	<p>a vezető szerepet a kontinensen Franciaországtól, készült a Franciaország elleni háborúra, Franciaország elszigetelésére törekedett, Franciaországban erős volt a németekkel szembeni revansvágy).</p> <p>T Rögzít egy tény a német külpolitika új irányára vonatkozóan (pl. Németország gyarmatosításba kezdett, II. Vilmos császár ösztönözte a gyarmatosítást) és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez felvevőpiacokat biztosított a gazdaságnak, megindult a kivándorlás / a tőke kiáramlása a gyarmatokra, Németország Nagy-Britanniához / Franciaországhoz képest később kapcsolódott be a gyarmatosításba, kisebb gyarmatbirodalommal rendelkezett, ez vezetett Bismarck menesztéséhez).</p> <p>T Rögzíti, hogy Németország a gyarmatosítás során ellentétbe került Nagy-Britanniával és Franciaországgal <i>vagy</i> rögzít egy konkrét gyarmati konfliktust (pl. marokkói válságok, Berlin–Bagdad vasútvonal terve), és tesz egy érdemi megállapodást erre vonatkozóan (pl. Marokkó kérdésében Nagy-Britannia Franciaország melletti kiállása meghátrálásra kényszerítette a németeket, a vasútvonal terve a brit gyarmati érdekeket sértette, Németország gyarmati törekvései ösztönözték a brit–francia szövetségkötést).</p> <p>T Rögzíti a hármas szövetség létrejöttét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez Olaszországnak a kettős szövetséghez való csatlakozásával jött létre, létrejöttében szerepet játszott az Osztrák–Magyar Monarchia és Oroszország konfliktusának kieleződése, Németország ezzel igyekezett elszigetelni Franciaországot, a hármas szövetséggel szemben létrejött az antant).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	
<p>Megszerkesztettség, nyelvhelyesség</p>	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	<p>0-8</p>
<p>A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM</p>		<p>48</p>
<p>ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM</p>		<p>16</p>

17. Magyarországi reformáció		(rövid)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a magyarországi reformáció kulturális hatásait mutatja be, és terjedésének politikai összefüggéseit tárja fel. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a Biblia-fordítás az anyanyelvi kultúra meghatározó eleme, a hódoltságból jórészt kiszorult a katolikus egyház).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Válaszát a XVI–XVII. század időbeli és a három részre szakadt Magyarország térbeli keretei között helyezi el.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. katolikus, reformáció, protestáns, református, evangélikus, vallási türelem.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti Károli Gáspár szövegének valamelyik lényegi elemét (pl. a Biblia-fordítást Istennek ajánlja, az olvasóktól elnézést kér), és megállapítja a fordítás jelentőségét (mindenki számára hozzáférhető, magyar nyelvű igehirdetés / istentisztelet / vallásos irodalom, irodalmi nyelv kialakulása). T Rögzíti Molnár Antal elemzésének valamelyik lényegi elemét (pl. a hódoltságban akadozott a katolikus pap-utánpótlás, a ferencesek kitartottak a hódoltságban is), és megállapítja, hogy a hódoltságban a református felekezet / a reformáció válik uralkodóvá.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja a magyar reformáció kulturális hatásait, és feltárja terjedésének politikai összefüggéseit. T Rögzíti, hogy a reformáció az iskolák számának növekedését eredményezte, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. megemlíti legalább két híres iskolát, nyugati egyetemek látogatása, összefügg az anyanyelvi hitélettel / könyvkiadás fellendülésével). T Rögzít egy tényt a reformáció királyi Magyarországon való elterjedése kapcsán (pl. összefonódott a rendi küzdelmekkel, a katolicizmus itt erősebb maradt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez összefüggött a református egyház önkormányzati szerkezetével / a Habsburgok katolikus elkötelezettségével, a későbbiekben fegyveres konfliktusok fontos okává válik). T Rögzíti, hogy Erdélyben vallási türelem érvényesült, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. bemutatja a bevett felekezeteket, ismerteti a tordai országgyűlés határozatait, elemzi a fejedelmi hatalom érdekeit).	0-8 [nem adható: 1 és 5]

Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

18. Uralkodói jövedelmek Magyarországon (hosszú)

Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően az uralkodói jövedelmeket mutatja be I. (Szent) István, Károly Róbert és Hunyadi Mátyás uralkodása idején. Ismerteti a fontosabb jövedelmeket. Bemutatja a jövedelmek összetételében mutatkozó különbségeket. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti I. (Szent) István (997/1000/1001–1038), Károly Róbert (1301/1308/1310–1342) és Hunyadi Mátyás (1458–1490) uralkodásának évszámait, és utal a téma valamely térbeli összefüggésére (pl. felvidéki / erdélyi bányák, a külkereskedelem jelentőségének növekedése Károly Róbert idején, Mátyás európai viszonylatban is jelentős jövedelmei).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. kereskedelem, jobbágy, birtok. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. ispán / várnépek, regálé, harmincad, kapuadó, rendkívüli hadiadó.	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. István a királyi javak közé sorolta a várbirtokon élőket is, büntette a sikkasztó ispánokat), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. törvényekkel védte az uralkodói vagyont, igyekezett biztosítani, hogy az uralkodói jövedelmek befolyjanak, az ispánoknak a jövedelem kétharmadát kellett beszo­l­gáltatniuk, a királyi birtokok jövedelmét az ispánok szedték be). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a bányászok bányabért / urbúrát fizettek a királynak, a földbirtokosok megkapták a bányabér egyharmadát), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Károly Róbert idején fellendült a nemesfém-bányászat, a bányászat királyi monopólium volt). T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a kapuadót portánként / jobbágytelkenként szedték, a kapuadót a kamaraispánok szedték be, a jobbágyok fizették), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez volt a jobbágyok első állami adója, Károly Róbert a kamarahaszna / a pénzváltási illeték	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	<p>pótlására vezette be).</p> <p>T Rögzíti, hogy Mátyás növelte az uralkodói jövedelmeket, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan a táblázat adatai kapcsán (pl. a jövedelmek növekedéséhez hozzájárult a népesség növekedése, a jövedelmek növekedése nagyobb arányú volt a népesség növekedésénél).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja az uralkodói jövedelmeket, és rávilágít a jövedelmek összetételének változására.</p> <p>T Rögzíti, hogy István jövedelmeinek legnagyobb része a királyi birtokokról származott, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a birtokok gondoskodtak a vándorló udvar ellátásáról, a jövedelmek jelentős része terményben folyt be, a jövedelmeket a várnépek termelték, az ispánok a beszedett jövedelem kétharmadát szolgáltatták be).</p> <p>T Rögzíti a királyi felségjogon szedett (regálé) jövedelmek előtérbe kerülését Károly Róbert idején, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez a királyi birtokok csökkenésével magyarázható, a városok fejlődése / a kereskedelem fellendülése / a harmincad bevezetése növelte a regálé jövedelmeket, fontos regálé jövedelem származott a sóbányászatból, a regálé jövedelmek többsége vámokból és monopóliumokból származott, a jövedelmek legnagyobb része pénzben folyt be).</p> <p>T Rögzíti, hogy Mátyás jövedelmeinek legnagyobb részét a rendkívüli hadiadó tette ki, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ezt hivatalosan a hadjáratok költségeinek fedezésére szedte, gyakran évente többször is beszedte, ezzel a jobbágyok adóztatására helyeződött a hangsúly, erősen adóztatta a jobbágyokat).</p> <p>T Rögzíti a koronavám vagy a füstpénz beszedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. az árutermelés fellendülése növelte a jövedelmeket, a füstpénzt házanként szedték be a jobbágyoktól, Mátyás megszüntette a korábbi mentességeket, szakértő kincstartókat alkalmazott).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

19. Reformkori gazdaság (rövid)		
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a reformkori Pest gazdasági szerepét, fejlődését mutatja be. A válasz a forrásrészletek felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a kereskedelem szerepe Pest gazdasági központtá válásában).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti a reformkor időbeli határait (1825/1830/1832–1848), és utal a téma valamely térbeli vonatkozására (pl. a dunai vízi útvonal jelentősége, az első vasútvonalak elhelyezkedése, az osztrák örökös tartományok / Bécs felé irányuló kereskedelem, Magyarország a Habsburg Birodalom része).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. kereskedelem, vasút, gyár, felvevőpiac / munkaerő.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásrészletekben található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. a vásáron jelentős tömeg gyűlt össze, a parasztok a városba hozták árujukat, jellemzően mezőgazdasági árucikkkel látták el a várost), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Pesten országos jelentőségű vásárokat tartottak, Pest a belföldi kereskedelem központja volt). T Rögzíti a gőzhajók áruforgalmának jelentős növekedését, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a dunai kereskedelem már a gőzhajózás elindulása előtt / a napóleoni háborúk idején fellendült, a reformkorban megindult a gőzhajózás, a gőzhajók gyorsabb szállítást tettek lehetővé, a gőzhajózásnak köszönhetően nőtt a kivitel, főként mezőgazdasági terményeket / gabonát szállítottak Bécsbe, főként iparcikkek érkeztek Pestre ezen az útvonalon).	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Eseményeket alakító tényezők feltárása	M A vizsgázó bemutatja Pest gazdasági szerepének összetevőit, és rávilágít ezek jelentőségére. T Rögzíti az első vasútvonalak megépülését (Pest–Vác, Pest–Szolnok), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. összeköttetés létesült a Tisza és a Duna között, az Alföldről mezőgazdasági áruk érkeztek Pestre, ez mutatja / megerősítette Pest kereskedelmi csomópont jellegét, nagyobb mennyiségű árut gyorsabban / olcsóbban lehetett szállítani). T Rögzíti a(z) első gyárak megalapítását, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. Pest a feldolgozóipar központjává vált, egyes gyárakat a városba települt terménykereskedők / mesteremberek / külföldi vállalkozók alapítottak, ezek az ipari forradalom kezdetének első jelei voltak, a fejlődést elősegítette a szabad gyáralapításról szóló	0-8 [nem adható: 1 és 5]

	törvény); <i>vagy</i> rögzít egy konkrét gyáralapítást (pl. Ganz-gépgyár, Hengermalom), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Ganz-gépgyár vasúti szerelvényeket /is/ gyártott, a Hengermalomban alkalmazott gőzgépek nagy mennyiségű búza őrését tették lehetővé). T Rögzíti a (Pesti Magyar Kereskedelmi) Bank / (Pesti Hazai Első) Takarékpénztár megalapítását <i>vagy</i> a Lánchíd építésének kezdetét, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a pénzüzetek tőkét biztosítottak az iparfejlődéshez, tőkés vállalkozók alapították őket, az első állandó híd megépítését a kereskedelem fellendülése is ösztönözte); <i>vagy</i> rögzít egy tény Pest lakosságának nagyságára vonatkozóan (pl. Magyarország legnépesebb városa volt, lakosságnak száma a korszak végére elérte a százezret, lakossága a reformkorban többszörösére nőtt), és tesz egy érdemi megállapítást ennek gazdasági jelentőségére vonatkozóan (pl. ez jelentős felvevőpiacot biztosított, munkaerő áramlott a városba, iparosok által lakott városrészek alakultak ki).	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

20. Rákóczi-szabadságharc

(hosszú)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően a Rákóczi-szabadságharc és a spanyol örökösödési háború összefüggéseit ismerteti és elemzi. A válasz lényegre törően mutatja be a nemzetközi kapcsolatok rendszerét a spanyol örökösödési háborúban. Az elemzés feltárja a katonai erőviszonyokat. A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.	0-8
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy a spanyol örökösödési háború 1701–13/14 között, a Rákóczi-szabadságharc pedig 1703–11 között zajlott, és utal a háborúk résztvevőire vagy hadszíntereire.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. szövetség, háború, béke, diplomácia. T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kuruc, trónfosztás, örökösödési háború, trónöröklés.	0-6 [nem adható: 1 és 4]

<p>Források használata</p>	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a spanyol örökösödési háború okát (pl. I. Lipót és XIV. Lajos is követeli a trónt), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. ez Franciaország és Spanyolország egyesülését eredményezhetné, Anglia az erőegyensúly fenntartása érdekében a Habsburgokat támogatja).</p> <p>T Rögzíti Rákóczi valamelyik lényegi állítását (pl. a császári csapatok elhagyták Magyarországot, felvette a kapcsolatot Franciaországgal), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a spanyol örökösödési háború lehetőséget teremtett a felkelésre, XIV. Lajostól pénzügyi / katonai segítséget várt/kapott).</p> <p>T Rögzíti a csataleírás valamelyik lényegi mozzanatát (pl. a francia-bajor sereg túlerőben volt, az angol-osztrák sereg haditerve/hadvezérei sikeresebbek voltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a vereséggel Franciaország elveszti a kezdeményezést, Magyarországra nem érkeznek szövetséges csapatok).</p> <p>T Rögzíti a térképvázlat alapján a csata valamelyik lényegi mozzanatát (pl. Trencsénél / az osztrák határ közelében zajlott, Rákóczi csapatait francia tisztek vezették, a császári oldalon magyar / labanc csapatok / hadvezérek is harcoltak), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a kurucok létszámfölényük ellenére veszítettek, a vereség katonailag eldöntötte a szabadságharc kimenetelét, a kuruc sereg alkalmatlan volt nyílt ütközet megvívására).</p>	<p>0-10 [nem adható: 1 és 6]</p>
<p>Eseményeket alakító tényezők feltárása</p>	<p>M A vizsgázó feltárja a spanyol örökösödési háború és a Rákóczi-szabadságharc összefüggéseit, és bemutatja ennek katonai vonatkozásait.</p> <p>T Rögzíti, hogy a spanyol örökösödési háború lekötötte a Habsburgok katonai erejét, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. Magyarország mellékhadszíntérnek számított, a nyugati csaták függvénye volt a Magyarországra küldhető csapatok száma).</p> <p>T Rögzíti a kuruc sereg valamely katonai jellemzőjét (pl. lovasság döntő szerepe, szegényes fegyverzet / kiképzés / fegyelem, portyázó harcmodor), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. a császári csapatok végig katonai fölényben voltak).</p> <p>T Rögzíti a diplomáciai fordulat valamely elemét (pl. I. József uralkodása / halála fordulatot eredményezett a diplomáciában, 1704 után Rákóczi is új szövetségeseket keresett), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. tárgyalások kezdődtek a kurucokkal, Anglia közvetített, Anglia nem támogatta az osztrák és spanyol Habsburg területek egyesítését).</p> <p>T Rögzíti, hogy Rákóczi az ónodi országgyűlésen kimondatta a trónfosztást, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz</p>	<p>0-12 [nem adható: 1 és 7]</p>

	(pl. ezzel a megegyezést akarta megakadályozni, a szövetségkeresés eszköze volt az üres trón, a békepárttal szemben erőszakot alkalmazott, Franciaország nem támogatta a függetlenedést, a nagyhatalmi érdekekkel ellenkezett a függetlenség). T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését. <i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i>	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek. Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja. A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak. A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

21. Klebelsberg Kunó oktatáspolitikája (rövid)

Szempontok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	A vizsgázó alapvetően Klebelsberg politikájának mozgatórugóit tárja fel és intézkedéseit mutatja be. A válasz a források felhasználásával lényegi összefüggéseket tár fel (pl. a szellemi honvédelem vagy a kultúrfölény elméletének értelmezése, az oktatásfejlesztés a neonacionalizmus jegyében folyt).	0-4
Tájékozódás térben és időben	M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi. T Rögzíti, hogy Klebelsberg Bethlen kormányának / az 1920-as éveknek az oktatási minisztere volt, és megemlíti a téma valamely térbeli összetevőjét (pl. népiskola-építés az elmaradott vidéki területeken, egyetemi központok, külföldi magyar intézetek, trianoni területvesztés).	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat. T Szakszerűen használja a következő általános és konkrét történelmi fogalmakat: pl. nacionalizmus, revízió, egyetem, kultúrfölény.	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Források használata	M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük. T Rögzíti Klebelsberg 1925-ös beszédének valamelyik lényegi elemét (pl. Magyarországot lefegyverezték, a trianoni béke igazságtalan, Magyarország a művelődés terén bizonyíthatja életerejét), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. növelhető az oktatási költségvetés, az oktatásügy a revízió eszköze lehet, a magyarság szerinte kultúrfölényben van a Kárpát-medencében, értelmezi a szellemi honvédelem	0-6 [nem adható: 1 és 4]

	<p>fogalmát).</p> <p>T Rögzíti Klebelsberg 1928-as beszédének valamelyik lényegi elemét (pl. a nacionalizmus csak a hagyományos / „történelmi” társadalmi rétegeket / középrétegeket hatja át, Magyarországot az internacionalizmus / kozmopolitizmus fenyegeti), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az oktatáspolitikai célja a nacionalizmus / a középrétegek erősítése, értelmezi a neonacionalizmus fogalmát).</p>	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja Klebelsberg intézkedéseit, és feltárja azok céljait és eredményeit.</p> <p>T Rögzíti, hogy sok népiskolát / elemi iskolát építettek, és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az elmaradott vidékek felzárkóztatása volt a cél, visszaszorult az analfabetizmus, később erre építve vezették be a nyolcosztályos iskolát).</p> <p>T Rögzíti Klebelsberg egy másik intézkedését (pl. középiskolák modernizálása, menekült egyetemek befogadása, külföldi magyar intézetek alapítása, ösztöndíjrendszer működtetése), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. modern nyelvek / természettudományok szerepének növelése, egyetemi városok kiépülése, tudományos élet nemzetközi színvonalra emelése, társadalmi felemelkedés esélye).</p> <p>T Rögzíti Klebelsberg valamely másik intézkedését (ld. fent), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (ld. fent), <i>vagy</i> értékeli az intézkedések célját vagy eredményét (pl. társadalmi / gazdasági modernizáció, Nobel-díjasok nagy száma, numerus clausus módosítása), és ezzel kapcsolatban lényegi megállapítást tesz (pl. az iskolarendszer mégis újratemelte a társadalmi különbségeket, az eredményeket a későbbi politikai események részben megsemmisítették) <i>vagy</i> megnevez neves magyar tudósokat.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-8 [nem adható: 1 és 5]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, és a szöveg logikusan felépített.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-2
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		28
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		7

22. A hazai cigányság		(hosszú)
Szemponatok	Műveletek, tartalmak	Pont
Feladatmegértés	<p>A vizsgázó alapvetően a hazai cigányság helyzetét mutatja be. Ismerteti a cigányság helyzetének fő összetevőit.</p> <p>Bemutatja a Kádár-korszak társadalompolitikája és a rendszerváltás által a cigányság helyzetére gyakorolt jellemző hatásokat.</p> <p>A vizsgázó válaszában felhasználja, értelmezi a forrásokat, azokból lényeges megállapításokat, következtetéseket fogalmaz meg.</p>	0-8
Tájékozódás térben és időben	<p>M A vizsgázó a történelmi eseményeket térben és időben elhelyezi.</p> <p>T Megállapításai az elmúlt nagyjából ötven évre vonatkoznak, és utal a cigányok térbeli elhelyezkedésére (pl. nagy számban élnek az ország északkeleti részén / a Dél-Dunántúlon, a legtöbben az ország szegény régióiban élnek).</p>	0-4 [nem adható: 1 és 3]
Szaknyelv alkalmazása	<p>M A vizsgázó helyesen alkalmazza az általános, illetve a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő általános fogalmakat: pl. munkanélküliség, iskolázottság, anyanyelv.</p> <p>T Szakszerűen használja a következő konkrét történelmi fogalmakat: pl. kisebbség, diszkrimináció, szociális juttatások / társadalompolitika.</p>	0-6 [nem adható: 1 és 4]
Források használata	<p>M A vizsgázó beépíti válaszába a forrásokban található információkat, és következtetéseket von le belőlük.</p> <p>T Rögzíti a forrás valamely lényegi elemét (pl. rossz minőségű házakat építettek a cigányok számára, hitelre építettek házakat, a hitel felhasználásáról a cigányok nem rendelkezettek), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a Kádár-korszakban a cigánytelepek felszámolására törekedtek, az állam lakásokat épített a cigányok számára, a lakásépítési program nem javította jelentősen a cigányok lakásviszonyait).</p> <p>T Rögzíti, hogy Magyarországon viszonylag alacsony a roma nyelvet használók aránya, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ez [nyelvi] asszimilációra utal, a cigányok többségének magyar az anyanyelve).</p> <p>T Rögzít valamilyen lényeges tény a táblázat adatai alapján (pl. a cigány nők többsége a 20-as évei elején / 30 éves kora előtt szüli gyermekeit, magas a szülések száma a tizenévesek körében, a cigány lakosság körében magasabb a születések száma, mint a teljes lakosság körében, a cigány nők jellemzően fiatalabban szülnék a nem cigány nőknél), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. magas a természetes szaporulat, fiatalodó társadalomról beszélhetünk, a jelenség oka az iskolázatlanság / szegénység / családi minta továbbvitele).</p> <p>T Rögzít egy lényeges tény a táblázat alapján (pl. 2001 és 2011 között nőtt a magukat cigánynak vallók száma, jelentős az eltérés a szociológiai felmérés és a népszámlálási adatok közt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a</p>	0-10 [nem adható: 1 és 6]

	cigányok a legnagyobb létszámú nemzetiség, létszámuk megállapítása nehézségekbe ütközik).	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	<p>M A vizsgázó bemutatja a cigánység helyzetének fő jellemzőit, és rávilágít ezek okaira, következményeire.</p> <p>T Rögzít egy – a cigányságot is érintő, a forrásokban nem szereplő – tény a Kádár-kori társadalompolitikával kapcsolatban (pl. szociális juttatásokat vezettek be, teljes foglalkoztatottság volt), és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a GYES / családi pótlék javított a jellemzően sokgyermekes cigány családok anyagi helyzetén, a cigányok jelentős része a téészekben / gyárakban dolgozott, a munkájukat elvesztő kisiparosok nem váltak munkanélkülivé).</p> <p>T Rögzíti, hogy a rendszerváltás után a cigányok körében a teljes lakossághoz viszonyítva jelentősebb mértékűvé vált a munkanélküliség, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. ennek egyik oka a szakképzettek alacsonyabb aránya / a diszkrimináció / a gyárak, téészek megszűnése volt, ez életszínvonaluk csökkenéséhez vezetett).</p> <p>T Rögzíti, hogy a cigányok átlagos iskolázottsága a többségi lakossághoz képest alacsony, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. sokan nem végzik el az általános iskolát sem, kevesen érettségiznek / szereznek felsőfokú végzettséget, ez rontja munkavállalási esélyeiket).</p> <p>T Rögzíti, hogy gyakori a lakóhelyi szegregáció, és tesz egy érdemi megállapítást erre vonatkozóan (pl. a lakások jellemzően alacsony komfort fokozatúak / rossz állapotúak, ez nehezíti a szegénységből való kitörést).</p> <p>T Önálló ismereteivel, helyes megállapításaival kiegészíti és alátámasztja elemzését.</p> <p><i>Ugyanaz a válasz nem fogadható el két külön tartalmi elem pontozásánál is.</i></p>	0-12 [nem adható: 1 és 7]
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	<p>A kifejtés mondatokból áll, a mondatok világosak és egyértelműek.</p> <p>Az elemzés szerkesztett szöveg, a tartalom logikus kifejtését szolgálja.</p> <p>A tanuló megállapításai árnyalt elemzőkészségről tanúskodnak.</p> <p>A válasz nem tartalmaz súlyos nyelvhelyességi vagy helyesírási hibát.</p>	0-8
A FELADATBAN ELÉRHETŐ ÖSSZPONTSZÁM		48
ELÉRHETŐ VIZSGAPONTSZÁM		16

A feladatlapon szereplő források (szöveg, kép, táblázat, adatok, grafikon) lelőhelyei:

2. feladat:

b) thewanderingstardust.blogspot.hu

d) en.wikipedia.org

16. feladat: wikipedia.en

20. feladat: Bánlaky József: A magyar nemzet hadtörténelme; Magyar Elektronikus Könyvtár

22. feladat: Roma társadalom, 2010, Marketing Centrum OPK Kft.

Kemény István, Janky Béla, Lengyel Gabriella: A magyarországi cigánység, 1971-2003. (MTA Kisebbségkutató Intézet)

Dupcsik Csaba. A magyarországi cigánység története